

Reakce na vyhlášení představitelů hnutí DUHA k novele Vyhlášky MZe č. 83/1996 Sb.

Novela Vyhlášky MZe č. 83/1996 sb. o zpracování oblastních plánů rozvoje lesů a o vymezení hospodářských souborů (dále jen vyhláška) a její přílohy, včetně „Vymezení cílových hospodářských souborů“ je syntetickým dílem předních lesnických odborníků, vědců a výzkumných pracovníků ÚHÚL Brandýs nad Labem, obou univerzit ČZU v Praze, MENDELU v Brně, VÚLHM, v.v.i. Strnady a uznávaných odborníků lesnické praxe LČR, SVOL.

Vyjádření představitelů hnutí DUHA znevažuje komplexní výsledek týmové práce a svým obsahem deklaruje:

- absolutní nepochopení smyslu vyhlášky jako nástroje pro podporu vnášení melioračních a zpevňujících dřevin (MZD) a funkce Oblastních plánů rozvoje lesů (OPRL) a Lesních hospodářských plánů (LHP), jejichž účelem je návrh pěstebních opatření včetně druhových skladeb,
- zásadní odbornou neznalost problematiky MZD směřující k zásadní změně druhové skladby lesů, která není reálně řešitelná v krátkodobém horizontu,
- naprosté ignorantství současného stavu poznání, vycházejícího z dlouhodobého vědeckého výzkumu (projekty NAZV, TAČR ...) podpořeného provozními experimenty a dlouholetou zkušeností praxe v podmínkách probíhající klimatické změny v ČR.

Úvodem vyjádření hnutí DUHA hodnotí návrh novely vyhlášky jako absolutní selhání MZe, které ignoruje plošné hynutí našich lesů a nově navrhovaná vyhláška umožňuje vysazovat až 75 % smrku i tam, kde smrky nyní hynou. Toto tvrzení je naprosto nesmyslné a v návrhu novely se nikde neobjevuje. Návrh naopak téměř vylučuje smrk v nižších lesních vegetačních stupních (LVS), ve 3. LVS označuje jeho zastoupení za velmi rizikové a ve 4. LVS za rizikové s možností jeho náhrady širokým spektrem dalších dřevin druhové skladby, včetně dřevin listnatých. Až teprve od 5. (respektive od 6.) LVS se uvažuje se smrkovým hospodářstvím s příměsí dalších dřevin. Nikde ve vyhlášce nenajdete doporučení pro jeho zastoupení 75 %.

Periodicity sucha, zejména od roku 2015, které jsou spouštěcím mechanismem chřadnutí a plošného hynutí nejen smrkových porostů, ale i porostů borovice lesní, jedle bělokoré, jedle obrovské, jasanu ztepilého či olše lepkavé, lze jen stěží přičíst na vrub neodbornému lesnickému obhospodařování lesů.

Jestliže od roku 2015 se sucho z Moravy rozšířilo do Čech, je třeba v první řadě upozornit na zásadní rozdíly v distribuci atmosférických srážek, která se významně regionálně liší:

Například v roce 2015 na Opočensku spadlo 381 mm srážek (50 % dlouhodobého průměru), v roce 2016 na Dobříšsku 201 mm (!), ale v Orlických horách (Deštné) přes 1000 mm. V kritickém období července 2017 byl zaznamenán dokonce přínos 52 mm půdním vzlínáním pro tyto horské smrkové porosty. To je jen krátký příklad změněných rozdílných klimatických podmínek současnosti, na které aktuálně navazuje novela vyhlášky s navrženou diferencovanou skladbou dřevin pro jednotlivé LVS a samozřejmě na základě nových poznatků lesnické typologie. **Vždyť právě OPRL umožňují uplatnit diferencovaně druhovou skladbu dřevin s potřebnou biodiverzitou i diferenciaci hospodaření ve všech jednáctýřiceti přírodních lesních oblastech (PLO) a uvést tak záměry vyhlášky do praxe.**

Cílem a smyslem navržených rámců druhové skladby v cílových hospodářských souborech (CHS) a podsouborech bylo a je umožnit lesním hospodářům využít nejširší možné skladby dřevin odpovídající stanovišti a klimatu, právě v reakci na jeho současně probíhající změny. Regionální specifika jsou pak řešena na úrovni OPRL- Návrh byl proveden tak, aby respektoval doporučení Národního lesnického programu, Klíčové akce 7, která doporučuje doplnit seznam MZD o dřeviny přirozené dřevinné skladby.

Námítka, že vyhláška neumožňuje nahradit ve středních polohách v některých souborech smrk dubem a dalšími dřevinami není relevantní. V návrhu druhové skladby je naopak dub zimní a dub letní s možností uplatnění až do 5. LVS, včetně dalších odpovídajících dřevin. Vědecké modely upozorňující na riziko rozpadu 80 % smrkových porostů na většině území České republiky jsou do novely vyhlášky byly zpracovány.

Ve vyhlášení hnutí DUHA je požadováno, aby vyhláška vytvořila podmínky pro pěstování pestrých lesů přirodě blízkými způsoby, i pro tzv. lesy nízké a střední. Deklarovaný požadavek je zásadním odborným pochybením. Vždyť střední a nízké lesy vznikají pařezovou a kořenovou výmladností listnatých dřevin (dubů, jasanu, javorů, olše a lípy). Protože tyto dřeviny v odumírajících smrkových monokulturách v pahorkatinách, podhorských a horských oblastech nejsou zastoupeny, nemohou se tam zmladit, protože jejich optimum je v nížinách na vodou ovlivňovaných a lužních stanovištích.

Pan Bláha, jako expert na ochranu lesů hnutí DUHA, ve svém vyjádření napadá a znevažuje úsilí MZe řešit krizovou situaci spojenou s velkoplošným hynutím smrku předložením návrhu novely Vyhlášky č. 83/1996 sb.

Vyjádření o sabotování politického zadání urychleně přizpůsobit naše lesy změně klimatu je bohapustou odbornou, ale cíleně i politickou demagogií (nejen) ekologického hnutí DUHA a pokračující matoucí dezinformační kampaní pro širokou veřejnost. Tvrzení o tom, že nová vyhláška MZe namísto přirozených druhů stromů doplňuje rizikové smrky a borovice stejně rizikovými exotickými dřevinami, je opět nepravdivé. Exotem z hlediska historického vývoje a jeho obsahu může být v pravém slova smyslu samo hnutí DUHA, případně jeho představitelé, nikoliv však např. uváděná douglaska tisolistá, historicky dlouhodobě prověřená více jak 150 let pěstování na našem území bez výrazného poškození. Douglaska tisolistá (zastoupená v ČR 0,24 %), jako dřevina zvyšující biodiverzitu, historicky odolala bez poškození období mniškové kalamity, imisní kalamity a přestává s úspěchem i současné období klimatické změny s periodicitami sucha. Ani v nejmenším není invazivní, naopak ve směsích s douglaskou dobře odrůstají další dřeviny jako je borovice, jedle, buk ...). Samotné MŽP doznalo při jednání se zástupci MZe a SVOL, že douglaska může splňovat požadavek zastoupení ve směsích až do 20 % na vhodných stanovištích.

Ořešák černý v lužních lesích Moravy rovněž úspěšně roste několik desítek let a v současné době může alespoň částečně nahradit odumírající jasan ztepilý v dřevinné skladbě tvrdého luhu.

Jedle obrovská je navrhovaná ve vyhlášce pro zvýšení biodiverzity mimo stanoviště ovlivněná vodou (nestabilní povrchový kořenový systém) a je skutečně v současném suchém období po oslabení napadána kůrovci a václavkou.

Pro pochopení rozsahu a významu těchto introdukovaných dřevin je nutno vzít do úvahy, že jejich úhrnné zastoupení v lesích ČR nedosahuje ani 0,5 %.

Při výhradách k celoplošnému hynutí smrkových porostů na Moravě a borovice lesní v českých zemích se ptáme: Kdy zazněl od hnutí DUHA a jejich představitelů hlasitý varovný hlas o kritické situaci a návrhy k okamžitému řešení? Bohužel až nyní, v reakci na politické řešení problematiky stavu lesů v českých zemích, s cílem vytlouci z toho politický kapitál a upozornit na ušlechtilé cíle ekologické, bez jakékoliv zodpovědnosti.

Naopak majitelé lesů, SVOL a rovněž vědecko-výzkumná fronta a Lesní ochranná služba VÚLHM na pořádaných domácích i mezinárodních seminářích, upozorňovali na vážné nebezpečí kritické situace v lesích, zejména v důsledku sucha, kalamitního rozšíření kůrovce a václavky, bohužel bez jakékoliv odezvy. Zákonitě se ptáme, jak jste tyto požadavky podpořili, případně též sami upozornili na krizovou situaci?

Pozitivní hodnocení hnutí DUHA v návrhu novely představuje nově vytvořená skupina základních přípravných dřevin. V novele však nikde není vymezená kratší doba jejich životnosti. I po splnění přípravné funkce po založení porostu mohou být tyto dřeviny dále ponechány, např. bříza až do doby optima její hmotové dřevní produkce.

Výčet přípravných dřevin i dřevin melioračních a zpevňujících byl v novele vyhlášky navržen v co nejširším spektru, avšak splňující požadavky jednotlivých dřevin na odpovídající stanoviště - soubory lesních typů (SLT) a LVS. Výběr MZD byl navržen tak, aby dřeviny optimálně meliorovaly stanoviště svým opadem a zpevňovaly kořenovým systémem.

Obnovní doba pro jednotlivé cílové hospodářské soubory nebyla změněna, zůstává stejná. Pouze u chřadnoucích a hynoucích porostů smrku byla zkrácena doba obmýti i doba obnovní, s cílem rozsáhlé holiny

zalesnit pokud možno urychleně, tak aby nedošlo k půdní erozi nepokrytých ploch a ani k postupnému nástupu travních porostů sukcesí třtinou, metličkou a dalšími druhy pasečné flory. Takto by následně bylo velmi ztíženo zalesnění již tak extrémních ploch.

Pokud se týká připomínky dotovaných výsadeb, vzbuzuje to u vlastníků lesů velký úsměv, ale i nelibost. Dotační příspěvky na obhospodařování lesů představují v průměru cca 350 Kč/ha/rok.

Pro zemědělské hospodaření jsou příspěvky ve výši více jak 6000 Kč/ha/rok. Za škody suchem obdrželi zemědělci za rok 2017 až 2 miliardy Kč, vlastníci lesů ani korunu. Taková je bohužel realita. Například bavorská vláda v obdobné svízelné situaci řeší následky kalamit (větrných, hmyzích a škod suchem) dotací vlastníkům lesů jednorázovým příspěvkem na jejich odstranění až 6000 eur na 1 ha.

Výzva „Zachraňme lesy“ je sice chvályhodná, ptejme se však, co je více jak jedenáct tisíc podepsaných lidí připraveno a ochotno konkrétně udělat, například pomocí lesníkům v pěstební činnosti, či finančním příspěvkem na řešení současné situace, když stát v této pomoci selhává.

Vyjadřujeme absolutní souhlas s vyhlášením hnutí DUHA urychleně řešit lesnické hospodaření v souvislosti s vodohospodářskou funkcí lesů, která v některých oblastech převyšuje svým významem funkci dřevoprodukční. Les je nezastupitelným zdrojem vody, její akumulace v geologických vrstvách, retence, zachování kvality vod, zmírnění přívalových srážek, zpomalování odtoku a příznivého koloběhu vody v celkové její bilanci. Obecně řečeno: Tam, kde je les, je i voda, bez vody není života. Společnost si vůbec ani v nejmenším neuvědomuje nezastupitelnost lesů jako jedinečného zdroje vody v Čechách a na Moravě.

Je nejvyšší čas legislativně deklarovat vodu jako základní strategickou surovinu (na Slovensku tomu tak je), povýšit vědomí společnosti o významu lesa a jeho vodohospodářské funkci, ale i uhradit zvýšené náklady vlastníkům na zajištění plnění vodohospodářské funkce, kterou poskytují jako veřejný statek celé společnosti. Zlepšování situace a řešení problémů s vodou není jen proklamace dotací (např. „Dešťovka“), ale i podpora a využití dlouhodobých vodohospodářských výzkumných projektů, na jejichž výstupy nereaguje ani MŽP ani MZE a v této souvislosti ani hnutí Duha.

Závěrem je třeba připomenout, že samotná Vyhláška č. 83 je pro vlastníky lesů a lesní hospodáře jenom **doporučením**, závazným ustanovením je zde pouze **minimální** podíl (%) MZD. Konkrétní druhová skladba v porostních skupinách je pro vlastníka specifikována až v LHP.

Ing. Ladislav Šimerda, Ph.D., Správa lesů KCM Opočno

Doc. RNDr. Marian Slodičák, CSc., VÚLHM, v.v.i.

Ing. Jiří Novák, Ph.D., VÚLHM, v.v.i.

Prof. Ing. Oldřich Mauer, DrSc., MENDELU LDF v Brně

Prof. Ing. Vilém Podrázský, CSc. ČZU FLD v Praze